

Процько М. І.,
*провідний консультант відділу обробки звернень, отриманих через Інтернет,
Державної установи «Урядовий контактний центр»,
м. Київ*

Дем'янченко А. С.,
*експерт з акредитації освітніх програм,
Національного агентства з питань забезпечення якості вищої освіти,
м. Київ*

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ РАДИ ЄВРОПИ

Питання запобігання та протидії домашньому насильству набирає актуальності в останні роки у світових масштабах, оскільки з кожним роком збільшується кількість країн, які не толерують домашнє насильство. Домашнє насильство, яке також називають «насильством у сім'ї» можна визначити як модель поведінки у будь-яких стосунках, яка використовується для отримання або збереження влади та контролю над партнером [1].

У міжнародно-правовому контексті слід зазначити, що Рада Європи відіграє провідну роль у запобіганні та боротьбі з усіма формами насильства, зокрема, щодо жінок через новітні стандарти та заходи з підвищення обізнаності [2]. Водночас, слід зазначити, що дана організація сприяла прийняттю Конвенції про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, а Стамбульська конвенція – відкрита для підписання 11.05.2011 у Стамбулі (Туреччина).

На разі Україною не ратифікований зазначений документ, оскільки питання гендеру неоднозначно сприймається суспільством про що свідчать відповідні публікації у засобах масової інформації [3].

Нормативно-правова база України стосовно протидії домашньому насильству включає Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі – Закон № 2229-VIII), Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення тощо.

Зауважуємо, що Закон № 2229-VIII визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

Беззаперечно, ключова роль протидії домашньому насильству належить правоохоронним органам, зокрема уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Відповідно до ст. 10 Закону № 2229-VIII до повноважень Національної поліції, зокрема, належать:

- виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них;

- прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства;
- вжиття заходів для припинення домашнього насильства та надання допомоги постраждалим особам;
- інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;
- винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;
- взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи та інші повноваження.

Також Закон № 2229-VIII визначає, що поліцейські можуть проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи.

Слід звернути увагу на те, що працівники поліції безпосередньо залучені до складання протоколів про адміністративні правопорушення щодо домашнього насильства, однак не завжди робота співробітників правоохоронних органів у цьому напрямку є ефективною. Доречно дослідити відповідну судову практику. Так, постановою Шосткинського міськрайонного суду Сумської області від 13.09.2021 року у справі №589/2461/21 було закрито провадження у справі про притягнення ОСОБА_1, до адміністративної відповідальності за відсутністю в його діях складу адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 173-2 КУпАП, проте, у складеному протоколі не було надано відомостей, які доводили б, що у вказаних вище обставинах потерпіла відносилася до певної вразливої групи чи знаходилася у вразливій ситуації у відносинах з ОСОБА_1, тобто зазнала саме домашнього насильства з його боку [4].

Постановою Автозаводського районного суду міста Кременчука від 04.10.2021 року у справі №524/8707/21 було повернуто справу про притягнення до адміністративної відповідальності відносно ОСОБА_1 за ст.173-2 КУпАП начальнику Кременчуцького районного управління поліції ГУНП в Полтавській області для належного оформлення через те, що будь-яких даних, про те, що працівниками поліції проводилась перевірка, оцінювались ризики, вживались заходи та вчинялись дії передбачені законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а також була дотримана процедура передбачена Постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 матеріали справи не містять. Слід констатувати, що така практика є системною, а випадки непритягнення до адміністративної відповідальності є непоодинокими [5].

Таким чином, з метою ефективного подолання випадків домашнього насильства слід терміново забезпечити ратифікацію Україною Стамбульської конвенції, а також здійснити системну організацію навчання співробітників правоохоронних органів щодо правильного застосування законодавства у сфері протидії домашньому насильству.

Список використаних джерел

1. What Is Domestic Abuse? Official site of the United Nations. URL: <https://cutt.ly/9RHCjP3>

2. Preventing and Combating Violence against Women. Official site of the Council of Europe. URL: <https://cutt.ly/RRHCxTM>.

3. Ліскович М. Чому Україна тягне зі Стамбульською конвенцією? Укрінформ. URL: <https://bit.ly/3bgLgrL>

4. Постанова Шосткинського міськрайонного суду Сумської області від 13 вересня 2021 року у справі №589/2461/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99590251>

5. Постанова Автозаводського районного суду міста Кременчука від 04.10.2021 року у справі №524/8707/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100202417>